

fra

RIKSADVOKATEN

R. 6054/33.

Oslo, den 30. november 1933.

Herr statsadvokaten i

Angående anonyme henvendelser til politiets og påtalemyndighetens tjenestemenn.¹⁾

....

Å oppstille bestemte regler — å gi nogen instruks — om hvorledes anonyme henvendelser bør behandles av påtalemyndighetens tjenestemenn lar sig ikke gjøre medmindre man vil slutte sig til dem som hevder at anonyme henvendelser aldri bør foranledige nogen forføining.

Dette standpunkt er imidlertid ikke holdbart. En privat person kan uten å pådra sig ansvar kaste en anonym henvendelse i papirkurven, men politi og påtalemyndighet kan ikke alltid gjøre det uten å gjøre sig skyldig i en pliktforsømmelse. Ved å ignorere en anonym henvendelse vil man nemlig risikere at såvel private som offentlige interesser blir skadet eller at personer og formuesgoder utsettes for fare.

På foranledning av Justisdepartementet skal jeg i all korthet nevne enkelte synspunkter som jeg mener man bør ha for øie ved behandling av anonyme henvendelser.

Henvendelsene kan være av høist forskjellig art. Jeg innskrenker mig til å omtale 1. anmeldelser angående straffbart forhold, 2. brev inneholdende sladder og 3. trudselsbrev.

Ad anmeldelser:

Det er utvilsomt mange mennesker som av respektable motiver gjerne vil yde politiet bistand i dets arbeide med å håndheve straffelovgivningen, men som av forståelige grunner ønsker å stå utenfor saken og derfor optrer anonymt. I andre tilfelle er de anonyme henvendelser diktert av hevn, misunnelse eller ondskap. Man gjør vistnok retttest i å gå ut fra at det siste som regel er tilfellet.

Man bør først søke å gjøre sig op en mening om fra hvilken person eller hvad slags person anmeldelsen er kommet og hvilket motiv som har bevirket at den er blitt innsendt.

¹⁾ Se også rundskriv nr. 2/1961 og nr. 5/1966.

Det bør vistnok aldri foretas skritt som ransakning, beslag, pågripelse og som regel heller ikke avhørelse av anmeldte og vidner utelukkende på grunnlag av en anonym anmeldelse; men har man en objektiv begrunnet mistanke på forhånd, så kan anmeldelsen bety det tillegg til de øvrige opplysninger som kan gjøre en forføining som ovenfor nevnt beføiet.

Er den sak som anmeldelsen gjelder ny for politiet og har man ikke særskilt grunn til å anta at der ligger en aktverdig beveggrunn bak anmeldelsen, bør man være meget varsom, men selv i et slikt tilfelle må ikke anmeldelsen alltid uten videre henlegges. Hvis anmeldelsen gjelder en sak av offentlig interesse, bør man så diskret som mulig undersøke om der foreligger andre beviser og iallfall ha sin oppmerksomhet henvendt på saken en tid fremover.

Hvor meget bevis der skal til ved siden av en anonym anmeldelse før man kan gå til utenrettslig avhøring, ransakning o.l. beror først og fremst på den verdi man mener å kunne tillegge anmeldelsen, men også noget på arten av det straffbare forhold som anmeldelsen angår. Dreier det sig om en mere graverende forbrytelse eller et forhold som frembyr fare for viktige offentlige interesser eller nogens velferd, må man ha større både rett og plikt til å bygge på anonyme anmeldelser enn hvor det dreier sig om en mindre forseelse.

Angår anmeldelsen dette at straffbart forhold er i gjære eller angår den et straffbart forhold som ennå ikke er avsluttet, skal det mindre til for at man kan skride til undersøkelser enn hvor det dreier sig om et avsluttet forhold. I de førstnevnte tilfeller vil det være nødvendig at det blir handlet raskt, hvis det overhodet skal handles.

I mange tilfeller vil man være fullt klar over at anmeldelsen er ubeføiet, ja kanskje bevisst falsk. I slike tilfeller blir det selvfølgelig ikke tale om å anstille efterforskning mot anmeldte. Derimot kan det her bli tale om ved efterforskning å søke å bringe på det rene om den anonyme person kan opspores og siktes for forbrytelse mot straffelovens 16. kapitel. I denne forbindelse må man se hen til bestemmelsen i strpl. § 265 hvorefter påtalemyndigheten — når påtalen er avhengig av en privats begjæring og der er grunn til å anta at han ikke begjærer påtale fordi gjerningen er ham ubekjent — *kan* bringe de fremkomne opplysninger til hans kunnskap. Strpl. § 265 benytter ordet «*kan*» og har følgelig ikke pålagt påtalemyndigheten å gjøre enhver anmeldt bekjent med anmeldelsen, men som regel bør vel dette skje.

Er det sannsynlig at man står overfor en falsk anmeldelse, bør påtalemyndigheten antagelig gjøre anmeldte bekjent med anmeldelsen før ytterligere skritt foretas, og det likegyldig om den forbrytelse mot strl. kap 16 man kan tenke sig er begått, er privat eller offentlig påtale undergitt. Skulde anmeldte for sitt vedkommende ikke finne det påkrevet at efterforskning iverksettes så lenge anmelderen skjuler

sig bak anonymitetens maske vil man som oftest med god samvittighet kunne henlegge saken.

Anonyme brev angående straffesaker som er under behandling vil regelmessig måtte bedømmes og behandles på samme måte som anonyme anmeldelser.

Ad brev inneholdende sladder.

Fra tid til annen får man brev som umulig kan betraktes som anmeldelser og som heller ikke har nogen berøring med nogen verserende sak. Jeg sikter først og fremst til skrivelser som inneholder ærekrenkende anførsler mot andre enn adressaten.

Det spørsmål som reiser sig i et slikt tilfelle er dette om man uten videre kan henlegge brevet eller om man må være pliktig til å gjøre den hvis ære er angrepet bekjent med dens innhold.

Også i dette tilfelle må man ha strpl. § 265 for øie. Dreier det sig om andre krenkelser enn beskyldninger, f. eks. om skjellsord, skulde det regelmessig være overflødig å underrette den om hvem skjellsordene er brukt. Det samme kan muligens sies om beskyldninger som ikke refererer sig til bestemte handlinger, skjønt det her hyppigere vil være grunn til å sette fornærmede inn i situasjonen. Dreier det sig om beskyldninger for bestemte handlinger, vil hensynet til fornærmede regelmessig tilsi at han gis full beskjed.

Såvel i dette tilfelle som når det gjelder anonym og åpenbart falsk anmeldelse for straffbar handling, bør man være oppmerksom på hvorvidt ikke en underretning til fornærmede vilde ha skadevirkninger for denne selv (f. eks. i et ekteskapelig forhold) eller for andre utenforstående personer. Kan man med grunn frykte for at det vil være tilfelle, bør det overveies om det ikke vil være riktigst å henlegge det anonyme brev og hemmeligholde dets innhold.

Ad trudselsbrev.

Også trudselsbrev kan være av høist forskjellig art. Det kan trues med et onde som vil ramme vedkommende tjenestemann, men det kan også trues med et onde som vil ramme andre.

Slike trudselsbrev vil i sig selv kunne innebære en forbrytelse, f. eks. mot strpl. § 227, og som følge herav foranledige efterforskning. Særlig hvor trudselen er egnet til å fremkalle alvorlig frykt for at voldshandlinger vil bli begått må det være påtalemyndighetens plikt øieblikkelig å anstille efterforskning.

Inneholder et brev en trussel om et onde som vil ramme private rettsgoder, bør det alltid konfereres med vedkommende eier eller rettighetshaver før det treffes beslutning om å henlegge trudselsbrevet. Iallfall bør dette skje hvor det er den minste grunn til å frykte for at trudselen vil bli iverksatt.

10

Avgjørelsen om der skal foretas noget i anledning av en anonym henvendelse og hvorledes der i tilfelle skal gåes frem krever stor erfaring og takt. En riktig fremgangsmåte vil kunne ha betydning for offentlige interesser og privat velferd. Den vil alltid ha betydning for politiets renomé. Avgjørelsen bør derfor i størst mulig utstrekning treffes av vedkommende politichef eller opdagelseschef.

De Dem underordnede politiembetsmenn bes gjort bekjent med foranstående. Til lettelse av ekspedisjonen vedlegges en del avtrykk av denne rundskrivelse.

Haakon Sund